

מן התלמוד

סדר מועד,
מסכת שבת, דף ק"א

"בני מלכים סכין שמן ורד על מכותיהן,
שכן דרכן לסוך בחול. רבי שמעון אומר:
כל ישראל בני מלכים הם"

שמחא - שמן
חלא - חולץ

הסבר: לאדם רגיל אסור לסוך שמן ורד בשבת משום שהוא יקר ומשמש לרפואה בלבד, אולם לבני מלכים מותר לעשות זאת משום שהם סכים בו גם בחול ולא רק לרפואה. ולדעת רבי שמעון כל ישראל נחשבים בני מלכים ויכולים לסוך בו בשבת.

על המפה

הקהילות היהודיות באתיופיה

הקהילות היהודיות באתיופיה היו ידועות בכינוי "ביתא ישראל". יהודים גרו באפריקה כבר בתקופת בית ראשון, וקיימות השערות שונות לגבי מוצאה המדויק של הקהילה. בשל בידודם מקהילות יהודיות אחרות, שמרו יהודי אתיופיה על מנהגים והלכות שונות משל השאר. הם לא העלו את התורה שבעל-פה על הכתב אלא העבירו את המסורות הפרשניות בעל פה. ביתא ישראל שכנו בעיקר בצפון-מערב אתיופיה, באזור חבש ההיסטורית, בשוואה ובאדיס-אבבה. למרות מאבקים רבים עם שכניהם הנוצרים, שמרו היהודים על דתם, ולאורך הדורות התפללו לעלות לארץ ישראל ולירושלים.

בית הכנסת בכפר וולקה שבאתיופיה (2003)
(Wikipedia, Marc Baronnet)

סדר מועד | מסכת שבת, דפים ק"ז-ק"ח
פרשת חוקת | כ"ט בסיון- ה' בתמוז (21-27 ליוני)

דף ק"ז: צדת בעלי חיים בשבת

אמנם אסור לצוד בעלי חיים, אבל אם בעל החיים נכנס מעצמו לתוך הפית והדלת נסגרה והוא ניצוד, ואינו יכול לצאת מן הפית, אין חובה לשחרר אותו. גם מי שציפור נכנסה לתוך הכיס של החולצה שלו ואינה יכולה לצאת ממנו, אינו חייב לשחרר אותה.

נחש ועקרב: נחשים ועקרבים הם בעלי חיים מסוכנים. מה עושים אם רואים בבית נחש או עקרב? הגמרא אומרת, שמוותר לצוד אותם, מפני שמלאכת צידה אסורה רק כאשר האדם הצד את בעל החיים רוצה את בעל החיים. למשל, הצד ציפור, רוצה את הציפור. אבל, במקרה של הנחש והעקרב, הוא אינו רוצה אותם, הוא צד אותם רק כדי שלא יזיקו לו, ולכן אינו עובר על מלאכת צידה.

דף ק"ח: פרשיות התפילין

ספר תורה, תפילין ומזוזות כותבים על קלף שעשוי מעור של בהמות וחיות טהורות בלבד, כגון כבש, פרה וצבי. אך עור של בהמות טמאות, כגון גמל, חמור וסוס, פסול לכתובת ספר תורה ותפילין ומזוזות.

איך מציידים את התפילין? בתוך התפילין מונחות פרשיות עליהן כותבים פסוקים מן התורה. את הפרשיות הללו מגלגלים, קושרים בשער של בהמה או של חיה טהורה, ומניחים את הפרשיות בתוך התפילין. אחר כך, תופרים את "הבית" של התפילין בגידים של בהמה או של חיה. גם הגידים צריכים להיות של בהמה או של חיה טהורה בלבד, ולא של בעלי חיים טמאים.

חברותא

★ | מן ההסטוריה

עליות היהודים מאתיופיה

ראשוני העולים מאתיופיה בתקופה המודרנית הגיעו לארץ ב-1934, יחד עם עולים מתימן. בשנים הראשונות להקמת המדינה לא נערכו מבצעים להעלאת יהודי אתיופיה לארץ, אולם בעקבות פרוץ מלחמת האזרחים באתיופיה והידרדרות מצבם של היהודים שם הוחלט לפעול להצלתם. במהלך מבצע אחים, שהתקיים בין השנים 1979-1990, נקראו יהודי אתיופיה להגיע למחנות פליטים בסודאן, ומשם הובאו לארץ. מבצע זה כלל מבצעים נוספים, ביניהם מבצע משה, מבצע מדיון שבויים ומבצע שלמה. סך הכל עלו לארץ כ-16,000 איש. כיום מונים יוצאי אתיופיה בישראל מעל 126,000 איש.

עולים חדשים מאתיופיה יורדים ממטוס לאחר הגעתם במסגרת מבצע שלמה מאדיס אבבה (לשכת העיתונות הממשלתית)

מתפללים

לפניכם אירוע שעורר דיון משפחתי סוער -

אל כיתה ה' הגיע תלמיד חדש וביישן, עולה חדש שרק לפני יומיים הגיע עם משפחתו לארץ. הוא לא יודע עברית, לא מכיר אף אחד, וכל המעבר לארץ עדיין טרי מאד אצלו. כיתה ה' אליה הגיע מתכננת בדיוק עוד יומיים מסיבה גדולה, והם מתלבטים האם להזמין אליה את התלמיד החדש.

מצד שני:

אולי זה מוקדם מדי ואירוע כזה רק יביך אותו. הוא לא מכיר את השפה, לא מכיר אף אחד, לא יבין מה קורה, ובמקום שהמסיבה תקרב אותו, היא רק תגרום לו לאי נעימות, ולכן אולי כדאי לחכות כמה שבועות עד שיתרגל יותר ולהזמין אותו לאירוע הבא.

מצד אחד:

הם רוצים מאוד לקרב אותו מבחינה חברתית, לעזור לו להתגבר על הביישנות והחשש, ולגרום לו שירגיש חלק מהכיתה. המסיבה יכולה להיות אירוע שיעזור לו להתקבל בכיתה ולהכיר את החברים החדשים.

...מה פיתכס?

אם גם אתם נתקלתם בדילמה והתפללתם עליה אתם מוזמנים לשותף אותנו ואולי היא תתפרסם אצלנו בעלון. ניתן לשלוח למייל talmudisraeli@medison.co.il תחת הנושא "דילמה" עם שם משפחה ועיר מגורים

חמד של מושג

מינהל החינוך הדתי
הפיקוח על הוראת תלמוד ותושבע"פ

חג הסיגד

חג הסיגד הוא אחד החגים המסורתיים של קהילת יהודי אתיופיה, ביתא ישראל. הוא נקרא גם "מהללה" ו"עמיתה סו", ומתקיים בתאריך כ"ט חשוון. ביום זה נוהגים לצום ולהתפלל, ולערון בראש הר גבוה טקס המסמל את חידוש הברית בין ה' לישראל, זכר למתן תורה. בארץ נוהגים לחגוג את הסיגד בטיילת ארמון הנציב, המשקיפה אל הר הבית.

| מי אני?

- מבצע שהתקיים במסגרת מבצע אחים.
- התקיים בשנת 1984 - תשמ"ד.
- במבצע השתתפו ישראל, ארצות הברית וסודאן.
- במהלך המבצע הועלו יהודים מאתיופיה לארץ במטוסים של חברת תעופה בלגית.

יחסי אבא

4260	3930	3880	3828	3728	3408	3340	2934		2883	2448	2448		2238	1948	0	ספירה מאת הבריאת
495 חתימת התלמוד	רבי יהודה הנשיא	רבי עקיבא	חורבן ביהמ"ק ה-2	הלל הזקן	הקמת ביהמ"ק ה-2	422- חורבן ביהמ"ק ה-1 וגלות בבל	חונת ביהמ"ק ה-1	שלמה המלך	דוד המלך	מתן תורה	1311- יציאת מצרים	אפרים ומנשה	1521- בניי במצרים	1812- אברהם אבינו	3760- בריאת העולם	לוקר (מסופר)

סדר מועד | מסכת שבת, דפים ק"ט-ק"ג

דף ק"ט: נטילת ידים של שחרית

כאשר אדם קם בבוקר משנתו, עליו ליטול את ידיו, מפני שבמהלך הלילה רוח רעה שורה על הידים, והרוח הרעה אינה מסתלקת מן הידים עד שנוטלים אותן במים.

לפני נטילת ידים של שחרית, יש להימנע מלגעעת בעינים, באף, בפה או באוזן, מפני שהנגיעה במקומות הללו בידיים שרוח רעה שורה עליהן, עלולה להזיק.

דף ק"י: הדסים וענפי דקל לחתונות

בתקופת התלמוד נהגו במקומות מסוימים להוביל ברחוב הדסים וענפי דקל לחתונות, בליווי תזמורת, כדי לשמח את החתן ואת הכלה.

כאשר רב, שהיה מראשוני האמוראים, נפטר, הודיע רב יצחק בר ביסנא, שמפני הצער והאבל על פטירתו, יחדלו לנגן בתזמורת בשעה שמובילים את ענפי הדקל ואת ההדסים, עד תום השנה הראשונה לפטירתו.

דף קי"א: נטילת תרופה בשבת

חז"ל תיקנו שאדם החולה במחלה שאינה מסוכנת, ויש לו כאב לא גדול באחד המקומות בגוף, אבל הוא מסוגל לאכול, ללכת, לשבת ולהתנהג כאדם רגיל, לא יטול תרופה בשבת.

מדוע? כי תרופות רבות מכינים על ידי שחיקה של כל מיני צמחים וחומרים. כל מלאכה שנועשה בעת בניית המשכן, אסור לעשות בשבת, ובמשכן שחקו סממנים לצורך יצור הצבעים. חכמים חששו, שאדם יבוא בשבת לקחת תרופה, ובטעות הוא עלול לשחוק צמחים וחומרים כדי להכין את התרופה וייעבור על איסור. לכן הם תיקנו שחולה כזה, לא יטול תרופות בשבת.

דף קי"ב: קשר של קימא

אחת מל"ט מלאכות האסורות בשבת, היא מלאכת "קושר". בשבת אסור לעשות "קשר של קימא" - "קימא" מלשון "קיום". כלומר, קשר שנועד להיות קיים זמן רב. אסור לקשור בשבת קשר שמיועד להיות קשור תמיד, או לקשור קשר שמתכוונים לפתוח אותו עוד זמן רב.

מדוע מותר לקשור את הנעליים בשבת? מכיון שפותחים אותן באותו יום והקשר הוא לזמן קצר בלבד.

דף קי"ג: כבוד השבת

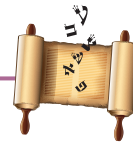
התלמוד מציין דברים אחדים שיש להקפיד בהם בשבת:

בגדים מיוחדים: לכבוד שבת יש ללבוש בגדים נאים המיוחדים לשבת.

ללכת בנחת: בשבת אין לרוץ, אלא יש להלך בנחת, בפסיעות רגילות. כמוכן, שלדבר מצוה מותר לרוץ בשבת.

ענייני חול: אין לעסוק בדברים שאסור לעשותם בשבת, למשל, להלך בחצר כדי לבדוק מה צריך לתקן בה.

לא לדבר דיבורים של חול: אסור בשבת לדבר דיבורים של חול, למשל, אסור לשוחח על מכירה ועל קניה של דברים ועל חשבונות של כספים.

דבר תורה

אחרי שבני ישראל חוטאים ומתלוננים לה' - נשלחים הנחשים לנגוף בהם והורגים חללים רבים. באופן מפתיע, התרופה למכת הנחשים הייתה דווקא על ידי נחש בעצמו - נחש הנחושת - אשר הובא בפני הנחשים. **מדוע דווקא נבחר הנחש, שפגע והזיק, להיות גם זה שמרפא?** התורה רצתה ללמד את בני ישראל שלא ליפול וללכת רק אחרי סמלים חיצוניים כי אם להסתכל לעומק. לא הנחש הוא הממית או המחיה אלא מי שנמצא מעליו - הבורא. הדבר בא לידי ביטוי בצורה קיצונית בהמשך ההיסטוריה של ישראל. דווקא נחש הנחושת עצמו, שהיה סמל לכך שהחיים והמוות אינם ממנו, הפך בתקופות מאוחרות להיות עבודה זרה להקטירו בני ישראל. חטא ההליכה אחרי ה"סמלים" ולא אחרי השורש, חזר דווקא בנחש הנחושת עצמו ועל כן בחר חזקיהו המלך להשמידו - וכתת נחש הנחשת אשר עשה משה, כי עד הימים ההמה היו בני ישראל מקטרים לו" (מלכים ב', י"ח).

חידה!

זהו את שני בעלי החיים שמופיעים במבגש:

בונה התיבה + 300 -

מסבר האומות + מלחמה, עימות -

חלום 'חלום' (חלום)

שאלות השבוע

1. אילו דברים התלמוד מציין שיש להקפיד בהם בשבת?

2. קשר של קימא ומה דינו?

3. איזה קלף קשר לכתוב עליו תפילין, וכיצד היו מכינים את התפילין?

בין הפותרים נכונה תיערך הגרלה שבועית* והזוכה בה יזכה בפרס איכותי. את התשובות יש לשלוח עד יום רביעי שלאחר השבת של אותו עולן עד השעה 14:00, למייל talmudhagrala@medison.co.il, בפיקוח רואה חשבון יש לציין את מס' העולן עליו אתם עונים.

